

Katedra trestního práva

Klauzurní práce č. 1 (139) konaná dne 16. 4. 2021

Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet

Josef a Václav, kteří spolu vykonávali za loupežná přepadení několikaleté tresty odnětí svobody, z jejichž výkonu byli propuštěni ve stejný rok v září, se domluvili na společné akci, kterou by vydělali nějaké peníze do začátku nového života. Domluvili se, že hned během října přepadnou několik zlatnictví v Praze, která znali z dřívějších.

Do prvního zlatnictví Aurum šel Václav, který natáhl k prodavačce ruku s plynovou pistolí, věrnou maketou zbraně Beretta ráže 9 mm, a žádal po prodavačce vydání hotovosti a veškerých šperků pod průhledným pultem, celkem tak chtěl získat věci v hodnotě 200 000 Kč, prodavačka však začala křičet, takže se k obchodu sbíhali lidé, a Václav raději utekl pryč, skočil do nastartovaného automobilu, v němž podle plánu nedaleko obchodu čekal Josef na místě řidiče a zároveň po celou dobu dával pozor, jestli nejedou policisté, před nimiž by jinak varoval užitím klaksonu vozidla; společně pak odjeli pryč (útok č. 1).

Protože se Václavovi při první akci nedařilo, rozhodli se oba, že si napříště vymění role.

O týden později šel do šperkařství Beryllium Josef, zatímco Václav hlídal v nastartovaném voze nedaleko obchodu. Josef se svou „žádostí“ za současného mávání uvedenou plynovkou o vydání peněz a šperků úspěš, prodavačka mu vydala hotovost ve výši 100 000 Kč a šperky v hodnotě dalších 700 000 Kč (útok č. 2).

O další týden později akci zopakovali ve zlatnictví Cartier, Josef opět s plynovou pistolí vstoupil do zlatnictví, Václav hlídal v nastartovaném voze. Když prodavačka Josefovi chtěla vyhovět a začala dávat šperky v celkové hodnotě 800 000 Kč do připravené tašky, zadrželi Josefa i Václava policisté (útok č. 3).

Otázky

1. Jak trestněprávně posoudíme jednání Josefa? Odůvodněte.
2. Jak trestněprávně posoudíme jednání Václava? Odůvodněte.
3. Změnilo by se na uvedené právní kvalifikaci Josefa a Václava něco, pokud by i ve třetím případě (zlatnictví Cartier) byli Josef s Václavem úspěšní, nebyli by zadrženi, v hlavním líčení by jednoznačně bylo prokázáno, že se akce účastnili skutečně Josef a Václav, nebylo by ovšem zjištěno, kdo z nich byl v obchodě a kdo čekal v nastartovaném voze, v tomto směru by pochybnost nebyla dokazováním rozptýlena, nebyl by k dispozici ani žádný další důkaz? Odůvodněte.
4. Alena, dlouholetá družka Josefa, od něj jako odškodnění za dosavadní strádání při jejich soužití přijala sadu zlatých šperků s brilianty v celkové hodnotě 120 000 Kč (náhrdelník, náušnice a náramek) a částku 200 000 Kč z prodeje šperků, bylo jí přitom jasné, že Josef nikde nepracuje, že se s Václavem dohadovali o výnosu z „elpasa“ („El Pasa“, „L.P.“ – loupežných přepadení) v nějakých zlatnictvích, za něž také již dříve byl ve výkonu trestu odnětí svobody, o akcích

ale jinak předem nic konkrétního nevěděla. Jak trestněprávně posoudíme jednání Aleny? Odůvodněte.

5. Jaký význam pro výběr druhu trestu a jeho výměru má skutečnost, že Josef i Václav byli před jednáním popsáním v zadání (po několikáté) ve výkonu trestu odnětí svobody po dobu 8, resp. 9 let pro stejnorodou trestnou činnost (stejně právně kvalifikovanou), z něhož byli propuštěni pouhý měsíc před spácháním trestné činnosti popsané v zadání? Odůvodněte (určete přitom druh trestu, pro který má tato okolnost význam, stanovte též trestní sazbu, která by za takových okolností přicházela v úvahu).
6. Který soud by byl příslušný k projednání věci Josefa a Václava, proti nimž bylo vedeno společné řízení, v prvním stupni a v jakém složení by rozhodoval? Odůvodněte.
7. Josef na počátku nařízeného jednodenního hlavního líčení, na nějž bylo naplánováno provedení veškerých důkazních prostředků, soudu sdělil, že jím zvolený obhájce, který byl v jednací síni přítomen, ho nenavštěvoval ve vazbě tak často, jak by si představoval, a proto mu vypovídá plnou moc, žádá o poskytnutí lhůty ke zvolení nového obhájce a zároveň i odročení hlavního líčení. Může soud za této situace věc v hlavním líčení projednat a rozhodnout? Odůvodněte.

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).

2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).

3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu, a nikoli jako spolupachatelství).

Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet

Pracovní řešení

Řešení:

ad 1.

Josef se dopustil pokusu zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (útoky č. 2 a 3) ve vícečinném souběhu s pomocí k zvlášť závažnému zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 173 odst. 1 tr. zákoníku (útok č. 1).

V daném případě se Josef s Karlem po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) domluvili na společných přepadeních zlatnictví, tedy na loupežných přepadeních, při nichž pod pohrůzkou násilí vůči prodavačkám za užití plynové pistole (makety pistole Beretta, ráže 9 mm) získají cennosti.

Oba svým jednáním porušili zájem společnosti na ochraně svobody a cizího majetku. Plánem bylo užití proti jinému pohrůzky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Loupeží se rozumí jednání spočívající v užití násilí či pohrůzky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Pohrůzka bezprostředního násilí může být pronesena výslovně (slovy), ale i konkludentně, např. natažením ruky svírající střelnou zbraň. Je při tom lhostejné, že byla použita plynová pistole, i ta je rozhodně zbraní, zvláště je-li funkční, protože i jejím prostřednictvím lze jiné osobě ublížit na zdraví, byť ji nebylo možno použít pro střelbu kulových nábojů. Zbraň je ovšem v případě loupeže i tzv. replika či maketa zbraně, pokud ji pachatel použije v úmyslu vyvolat v poškozeném obavu z hrozícího fyzického násilí, je-li užitá za takových okolností, kdy se poškozený může důvodně domnívat, že hrozba zbraní je reálná a že se násilí uskuteční, jestliže se poškozený nepodřídí vůli pachatele (srov. například rozh. Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 5 Tdo 792/2003). V daném případě rozhodně Josef i Václav užití pohrůzky bezprostředního násilí, že bude užitá proti poškozeným prodavačkám zbraně. Již samotné natažení ruky se zbraní je pohrůzkou násilí, které má být vykonáno ihned poté, nebude-li výzvě vyhověno. To platí i v případě, že pachatel sám ví, že jím vyslovenou pohrůzku nenaplní. Bylo také zřejmé, že vyslovená pohrůzka je míněna vážně, rozhodně nešlo o nějaký žert, ve dvou případech (útok č. 2. i 3.) také splnila sledovaný cíl. Oba tak činili jen proto, aby jim byly vydány cennosti – hotovost a šperky, které byly v daném obchodě. Užití tedy pohrůzky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Oba takto chtěli získat zlaté šperky, o nichž věděli, že jim nepatří, věděli tedy, že se uvedenou pohrůzkou domáhají věci cizích. Je také zřejmé, že poškozené prodavačky by bez užití pohrůzky bezprostředního násilí obžalovaným uvedené věci dobrovolně nevydaly. Oba tak vždy jednali s úmyslem přímým, neboť jejich cílem bylo se obohatit, a to po předchozím užití pohrůzky bezprostředního násilí. Obžalovaní věděli, co činí, a takto taky jednat chtěli, zároveň se jejich zavinění vztahuje jak na vlastní účast na činu, tak na činnost druhé osoby.

Při přepadení si však rozdělovali role tak, že do prodejny šel jeden, zatímco druhý byl připraven ve voze, aby mohli rychle odjet, zároveň hlídal, kdyby jela policejní hlídka. Nešlo tak o spolupachatelství, neboť žádný z dílčích útoků neprovedli společným jednáním, nenaplnili žádnou ze tří teoretických definic spolupachatelství (1. oba spáchají totéž a naplní všechny znaky trestného činu, 2. rozdělí si role tak, že jeden provede jedno jednání – násilné, druhý druhé jednání – zmocňovací, 3. každý vykoná část jednání, teprve v souhrnu jsou pak

naplněny všechny znaky trestného činu), pachatelem byl vždy jen ten, kdo sám do prodejny vstoupil, druhý čekající v připraveném vozidle a hlídající před prodejnou byl pouhým pomocníkem usnadňujícím trestný čin prvnímu.

Josef v prvním případě (neúspěšný útok, při němž chtěl Václav získat cizí věci v hodnotě 200 000 Kč) byl pomocníkem, ve druhém a třetím případě byl ale pachatelem.

Pokračovat v trestné činnosti (§ 116 tr. zákoníku) je možné jen ve stejné formě spáchání činu, tedy pachatelství či spolupachatelství, nejde o pokračování, pokud jednou čin provede jako pachatel, poté jako účastník, je však možné pokračování v účastenství na činu téže osoby (tak i např. rozhodnutí č. 51/1979, 22/1990, 61/1994, 56/2008-II., 49/2009-II. Sb. rozh. tr.). V daném případě hraje vyřešení otázky, zda jde o pokračování v trestném činu, zásadní roli ve smyslu sčítání škod způsobených dílčími útoky pokračujícího trestného činu (rozhodnutí č. 51/1979, 22/1990 a 22/1991 Sb. rozh. tr.). Pokračováním v trestném činu se rozumí takové jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku. V daném případě byl Josef od počátku veden jednotným záměrem získat finanční prostředky a cennosti loupežnými přepadeními zlatnictví, chtěl se tedy zmocnit cizích věcí pod pohrůžkou bezprostředního násilí, naplňoval tak v případě útoku č. 2 a 3 stejnou skutkovou podstatu trestného činu loupeže podle § 173 tr. zákoníku. Oba dílčí útoky (č. 2 a 3) byly spojeny stejným způsobem provedení, tedy typickým jednáním pro páchaní tzv. loupežných přepadení (vyžádání věcí pod pohrůžkou užití zbraně – viz dále), byly spojeny též blízkou souvislostí časovou (v průběhu jednoho měsíce) i souvislostí v předmětu útoku (přepadení zlatnictví).

V případě útoku č. 1 Václav nebyl úspěšný v tom směru, že nezískal žádné cennosti, nepůsobil tak žádnou škodu, ač zamýšlel způsobit škodu ve výši 200 000 Kč.

V případě útoku č. 2 Josef skutečně zamýšlenou škodu způsobil, a to v celkové výši 800 000 Kč (100 tis. + 700 tis. Kč).

V případě útoku č. 3 Josef byl úspěšný se svou pohrůžkou, donutil poškozenou prodavačku vydat cizí věci, ale dříve, než se jich zmocnil, byl spolu s Václavem zadržen, takže ve skutečnosti zamýšlenou škodu ve výši 800 000 Kč nepůsobil.

Loupež je tzv. předčasně dokonáným trestným činem, u něhož je na formálně dokonaný trestný čin povýšen z hlediska materiálního pouhý pokus, tedy již samotné užití pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, aniž by se jí pachatel skutečně zmocnil, je dokonanou loupeží. Proto v případě útoku č. 1 se Václav dopustil dokonaného zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, Josef se na tomto útoku účastnil ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

Uvedené by mělo platit i pro útok č. 2 a 3, nicméně v tomto případě je rozdíl v tom, že součet (viz shora argumentace k § 116 tr. zákoníku) škody skutečně způsobené útokem č. 2 (800 tis. Kč) a zamýšlené útokem č. 3 (800 tis. Kč) dává dohromady částku 1 600 000 Kč, která je podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku již škodou značnou, ale byla pouze zamýšlena a nebyla celá způsobena. Proto v případě útoku č. 2 a 3 jako dílčích útoků téhož pokračujícího trestného činu, jehož pachatelem byl Josef, je na místě čin kvalifikovat jako pokus zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku. K tomu srov. také rozhodnutí č. 15/1996-I. Sb. rozh. tr.

Z uvedených důvodů je na místě jednání Josefa kvalifikovat

jednak jako pokus zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (v bodě 2. a 3.), neboť Josef se dopustil jednání, které bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu spočívajícího v tom, že proti jinému užije pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a způsobí takovým činem značnou škodu, jehož se dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, avšak k dokonání činu nedošlo,

jednak jako pomoc k zvlášť závažnému zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 173 odst. 1 tr. zákoníku (v bodě 1.), neboť úmyslně usnadnil jinému spáchání trestného činu spočívajícího v tom, že pachatel proti jinému užil pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, a to zejména hlídáním při činu.

Uvedené trestné činy spáchal Josef ve vícečinném souběhu, neboť útok spáchaný ve formě pachatelství není součástí stejného skutku – pokračujícího trestného činu, na němž se táž osoba pouze účastní (viz k tomu shora argumentaci k § 116 tr. zákoníku).

Loupež je zvlášť závažným zločinem již v základní skutkové podstatě, jakož i ve všech kvalifikovaných skutkových podstatách, neboť zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku).

ad 2.

Václav se dopustil zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (útok č. 1) ve vícečinném souběhu s pomocí k pokusu zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku.

K odůvodnění platí, co bylo uvedeno výše k odpovědi na otázku č. 1, zejm. pokud jde o znaky trestného činu loupeže, o jeho vývojová stadia, o pachatelství a účastenství a o pokračování v trestném činu.

Vzhledem k výše uvedené argumentaci se Václav jako (jediný) pachatel dopustil v bodě č. 1 dokonání zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, neboť proti jinému užil pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Byť mu žádná cizí věc vydána nebyla, nezpůsobil tak ani žádnou škodu, byl jeho čin dokonán, protože loupež je tzv. předčasně dokonáným trestným činem, škoda není znakem základní skutkové podstaty (jinak je tomu v případě kvalifikační okolnosti značné škody – viz shora a rozhodnutí č. 15/1996-I. Sb. rozh. tr.).

Na útocích č. 2 a 3 se Václav podílel toliko jako účastník, a sice jako pomocník, neboť svou činností spočívající v hlídání při činu a čekání v nastartovaném vozidle na pachatele Josefa, aby jej mohl odvést a Josef nebyl přistižen při činu, spáchání činu jiného úmyslně usnadnil. Pokračování v trestném činu není možné, jde-li jednou o spolupachatelství, jindy o účastenství, je ale možné pokračovat v účastenství na trestném činu stále téhož pachatele (Josefa při útocích č. 2 a 3) – srov. rozhodnutí č. 51/1979, 22/1990, 61/1994, 56/2008-II., 49/2009-II. Sb. rozh. tr. Václav věděl o všem, co hodlá Josef podniknout, byli na tom předem domluveni, jeho úmysl se vztahuje jak na vlastní jednání, tak i na jednání Josefa. Josef se tedy tímto dopustil pomoci k pokusu zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, neboť úmyslně usnadnil, a to zejména hlídáním při činu, jinému spáchání (pokusu) trestného činu spočívajícího v tom, že se pachatel dopustil jednání,

kteří bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu spočívajícího v tom, že proti jinému užití pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci a způsobí takovým činem značnou škodu, jehož se dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, avšak k dokonání činu nedošlo.

ad 3.

V pochybnostech ve prospěch (in dubio pro reo) by při třetím útoku byli oba pouhými pomocníky, takže právní kvalifikace jejich jednání by byla následující:

- **Josef by se dopustil zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (v bodě 2.) ve vícečinném souběhu s pomocí k pokusu zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (v bodě 1. a 3.),**
- **Václav by se dopustil zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (v bodě 1.) ve vícečinném souběhu s pomocí k zvlášť závažnému zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (v bodě 2. a 3.).**

K odůvodnění platí, co bylo uvedeno výše k odpovědi na otázku č. 1, zejm. pokud jde o znaky trestného činu loupeže, o jeho vývojová stadia, o pachatelství a účastenství a o pokračování v trestném činu.

Podle zadání třetí otázky došlo ke změně v tom směru, že jednak loupežné přepadení podle plánu Josefa a Václava úspěšně proběhlo, oni nebyli zadrženi, tedy způsobili celou škodu v základním zadání uvedenou, tj. 800 000 Kč. Nebylo ovšem jednoznačně prokázáno, kdo z nich byl pachatelem a kdo účastníkem. V tomto směru panovala pochybnost, kterou se nepodařilo rozptýlit žádným z dalších důkazů, resp. žádný další se nenabízel. Jisté tedy bylo, že akce se účastnili oba dva, že si role rozdělili stejně jako v předešlých případech, ale nebylo jisto, kdo z nich kterou činnost vykonal. Za této situace se musí uplatnit základní zásada ovládající trestní právo procesní, a sice presumpce nevinny a z ní plynoucí postulát, že pochybnost vždy svědčí ve prospěch obviněného (princip *in dubio pro reo*). Pomoc je zásadně mírnější formou účasti na činu v porovnání s pachatelství. Ve prospěch Josefa je tak zásadně třeba vycházet z varianty, že pachatelem třetího útoku byl Václav, ve prospěch Václava pak zase z varianty, že pachatelem byl Josef. Roli při tom ale hraje i součet škod způsobený jednotlivými útoky, který ale v daném případě není způsobitelný k prolomení uvedeného principu, že zásadně je pro obviněného výhodnější být souzen a postižen pro účastenství oproti pachatelství.¹

V daném případě tedy (s přihlédnutím k výkladu a judikatuře v odpovědi na otázku č. 1.) Josef při prvním a třetím útoku byl pouhým účastníkem, účastnil se ovšem na činu stále téhož pachatele - Václava, měli předem rozmyšleno, že tuto trestnou činnost budou páchat, jsou naplněny i další znaky pokračování v trestném činu podle § 116 tr. zákoníku. Václav prvním útokem zamýšlel způsobit škodu ve výši 200 000 Kč, avšak žádnou nezpůsobil, třetím útokem skutečně způsobil škodu ve výši 800 000 Kč, celkem tak chtěl způsobit škodu ve výši 1 000 000 Kč, což je podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku škoda značná (srov. slovo „nejméně“,

¹ Jinak by tomu bylo v případě, že by v případě součtu škod bylo pro Václava výhodnější, aby byl pachatelem, protože by se pak neúčastnil na loupeži se značnou škodu – např. pokud by prvním útokem způsobil či chtěl způsobit škodu nižší než 200 tis. Kč, jež by ani v součtu se škodou při třetím útoku ve výši 800 tis. Kč nedosáhla škody značné, bylo by pro něj výhodnější (*in dubio pro reo*) být označen při třetím útoku jako pachatel a nikoli jako účastník, protože v případě účastenství by se sčítala škoda u útoku č. 2 a 3)

podle něhož tato částka tvoří spodní hranici), tuto však nezpůsobil. Proto čin Václava dospěl pouze do stadia pokusu, Václav se dopustil pokusu zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (v bodě 1. a 3.), na němž se Josef účastnil ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. V bodě 2. (útok na zlatnictví Beryllium) pak Josef spáchal zvlášť závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku.

Václav sám v bodě 1. spáchal zvlášť závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku (sice škodu nezpůsobil, ale loupež v základní variantě podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku dokonat, jde o předčasně dokonáný trestný čin). V bodě 2. se nepochybně účastnil na činu Josefa a v bodě 3. se na něm účastnil podle uvedeného pravidla *in dubio pro reo*, tedy jde o účastenství na činu téže osoby – Josefa, škody je třeba sčítat, druhým a třetím útokem byla Josefovými loupežnými přepadeními způsobena škoda v celkové výši 1 600 000 Kč, tj. značná škoda ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku. Václav se tedy účastnil ve formě pomoci na dokonáném zvlášť závažném zločinu loupeže podle § 24 odst. 1 písm. c), § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku (v bodě 2. a 3.).²

ad 4.

Alena se dopustila zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 alinea 1, odst. 3 písm. b), c) odst. 4 písm. b) tr. zákoníku.

Alena podle zadání věděla, že Josef nikde nepracuje, že nedávno vyšel z několikaletého odnětí svobody pro loupeže a že si rozděloval zisk s Václavem z „elpasa“, což je slangový výraz užívaný kriminální subkulturou pro kriminalisty užívané označení „L.P.“ znamenající „loupežné přepadení“. Přesto od něj přijala sadu šperků za 120 000 Kč a hotovost ve výši 200 000 Kč, nejméně musela vědět o možnosti, že pocházejí z trestné činnosti, a sice z loupeže (o níž se Josef s Václavem bavili a za kterou byl v minulosti Josef trestán), a pro ten případ s tím byla nejméně srozuměna. Loupež je zvlášť závažným zločinem již v základní skutkové podstatě (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku). K odůvodnění loupeže platí, co bylo uvedeno výše k odpovědi na otázku č. 1. Šlo tak o věci, které jsou výnosem z trestné činnosti ve smyslu § 135b odst. 1 tr. zákoníku, neboli jsou ekonomickou výhodou pocházející z trestného činu. V případě šperků šlo o bezprostřední výnos z trestné činnosti podle § 135b odst. 2 tr. zákoníku, v případě peněz o zprostředkovaný výnos z trestné činnosti podle § 135b odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (to ovšem ustanovení § 216 odst. 1 tr. zákoníku nerozlišuje).

Alena tedy přijala dar od Josefa, tedy na sebe převedla jednak věc (šperky), která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky jinou osobou, jednak věc (hotovost), která byla opatřena za věc (šperky) získanou trestným činem. Alena tak naplnila znaky základní skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku. Čin spáchala nejméně nepřímou úmyslně, jak plyne ze závěrů učiněných shora (nejméně věděla o možnosti, že tomu tak je, pro ten případ byla s tím srozuměna).

² Jinak by tomu bylo, jak už bylo uvedeno výše, pokud by např. při útoku č. 1 Václav chtěl způsobit škodu ve výši třeba 100 000 Kč, pak by pro něj (*in dubio pro reo*) bylo výhodnější být i při třetím útoku posouzen jako pachatel, protože pak by se sčítala škoda zamýšlená při 1. a způsobená při 3. útoku, tj. šlo by o zamýšlenou škodu 900 000 Kč, která by nedosáhla výše škody značné, Václav by (v útocích 1. a 3.) byl pachatelem toliko zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, dále by se jako pomocník (v bodě 2.) účastnil na zvlášť závažném zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, tj. nikdy by nebyl posuzován pro loupež s kvalifikační okolností uvedenou ve druhém odstavci, proto by bylo pro něj za této konstelace výhodnější být pachatelem a nikoli účastníkem. V základním zadání to ovšem tento význam nemá, proto je výhodnější posoudit Václava jako pomocníka.

Čin navíc spáchala podle § 216 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku ve vztahu k věci, která měla větší hodnotu, za kterou se podle § 138 odst. 1, 2 tr. zákoníku považuje hodnota ve výši nejméně 100 000 Kč. Pro naplnění tohoto znaku je určující cena jednotlivých věcí, jejich hodnotu nelze sčítat, nejde-li o funkční soubor věcí či věc hromadnou. V daném případě šlo o sadu šperků, které tvoří funkční soubor, jde vlastně o věc hromadnou, celková cena šperků byla 120 000 Kč, tj. šperky měly větší hodnotu. Podobně peníze je třeba brát jako jednu věc, šlo o částku 200 000 Kč, jde o věc větší hodnoty. Zároveň tím i Alena ve smyslu § 216 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku získala pro sebe větší prospěch, kterým se opět rozumí prospěch ve výši nejméně 100 000 Kč (prospěch tvoří součet částek 120 000 Kč a 200 000 Kč). K těmto znakům se vztahuje úmysl přímý (a to nejméně pokud jde o hotovost).

Dále podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku se činu dopustila ve vztahu k věcem pocházejícím ze zvlášť závažného zločinu loupeže. K této okolnosti se vztahuje nepřímý úmysl Aleny (věděla o možnosti, že věci pocházejí z loupeží, byla s tím nejméně srozuměna). Postačí přitom laická představa o tom, co je zvlášť závažným zločinem, v tomto případě Alena věděla, že si Václav s Karlem rozdělovali výnos z „elpasa“. Nadto ve vztahu k této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby postačuje ve své podstatě i nevědomá nedbalost podle § 17 písm. b) tr. zákoníku.

Pokud se pachateli vytýká zvlášť přitěžující okolnost uvedená v § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku (spočívající ve spáchání takového činu ve vztahu k věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu) není třeba již uvádět zvlášť přitěžující okolnost uvedenou v § 216 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (spočívající ve spáchání takového činu ve vztahu k věci pocházející ze zločinu, byť i ta je pochopitelně naplněna, ale je zcela pokryta dříve uvedenou závažnější (těžší) okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (zvlášť závažný zločin je vždy zločinem – viz § 14 odst. 3 tr. zákoníku, je jeho subkategorií).

Alena se tedy dopustila zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 alinea 1, odst. 3 písm. b), c) odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, neboť na sebe převedla jednak věc, která byla výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky jinou osobou, spáchala takový čin ve vztahu k věci, která má větší hodnotu, získala takovým činem pro sebe větší prospěch a spáchala takový čin ve vztahu k věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu.

ad 5.

V daném případě by Josef i Václav měli být postihováni podle ustanovení § 173 odst. 2 tr. zákoníku, za který hrozí trest odnětí svobody v rozpětí 5 až 12 let, ovšem jako speciální recidivisté jim bude po předchozím upozornění na možnost aplikace § 59 odst. 1 tr. zákoníku vyměřován trest odnětí svobody ve zvýšené trestní sazbě v rozpětí 10,5 až 16 let, který bude uložen jako nepodmíněný.

Josef i Václav se činu v zadání dopustili jako tzv. speciální recidivisté, dopustili se znovu zvlášť závažného zločinu loupeže poté, co byli propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody pro stejný zvlášť závažný zločin.

Oba pachatelé se totiž znovu dopustili téhož zvlášť závažného zločinu loupeže, pro který byli v minulosti potrestáni (potrestáním se rozumí vykonání alespoň části trestu, což je v případě obou obžalovaných splněno, neboť oba vykonali celé uložené tresty), nyní se téhož zvlášť závažného zločinu dokonce dopustili v kvalifikované formě podle § 173 odst. 1, 2

písm. c) tr. zákoníku. U obou pachatelů lze shodně prohlásit, že závažnost takového zvlášť závažného zločinu je s ohledem na tuto konkrétní recidivu a s ohledem na další okolnosti činu (čin spáchán v pokračování, za účastenství další osoby, spáchán se zbraní) také vysoká, neboť na oba pachatele minulé odsouzení prakticky nijak nezapůsobilo, v tomto směru nepůsobil výchovně dříve uložený a zcela vykonaný několikaletý nepodmíněný trest odnětí svobody, nového stejného trestného činu se dopustili prakticky ihned po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Stejně tak je splněna i alternativní podmínka k podmínce uvedené v předchozí větě, a sice že je možnost nápravy pachatelů ztížena, což opět vyplývá z výše řečeného. Formálně proto jsou splněny všechny podmínky pro aplikaci ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku, pak soud měl ukládat trest v horní polovině trestní sazby s horní hranicí zvýšenou o jednu třetinu, tj. v rozpětí mezi 10,5 až 16 lety [k původní horní hranici 12 let se přičte 1/3, t.j. 4 roky, výsledkem je 16 let, trest se pak ukládá v horní polovině nově vymezené trestní sazby, polovina se určí jako průměr mezi dolní a horní hranicí, tj. $(16 + 5) : 2 = 10,5$; případně lze ke stejnému výsledku dospět přičtením k dolní hranici 1/2 délky rozpětí mezi dolní a o 1/3 zvýšenou horní hranicí trestní sazby, tj. postupem $(16 - 5) : 2 + 5 = 10,5$]. Ovšem i za současné právní úpravy, která již nežádá též naplnění materiálního znaku (jako to bylo v dřívější právní úpravě v § 41 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů), jde o postup toliko fakultativní (srov. slovo může), který by měl být užit jen v případě, že standardní (nezvýšená) trestní sazba předpokládaná pro většinu případů zákonodárcem nepostačuje, tedy že právě recidiva pachatele je natolik závažnou skutečností, pro kterou není možno pachatele postihnout podle sazby standardně stanovené zákonodárcem na daný typ případů, a to i případně při zohlednění recidivy jako pouhé obecně přitěžující okolnosti. V daném případě lze dospět k závěru, že vedle splnění uvedených formálních znaků § 59 odst. 1 tr. zákoníku je splněna i druhá výslovně neuvedená podmínka, neboť u obou pachatelů nepostačuje využít běžnou trestní sazbu v rozpětí 5 – 12 let, ale je třeba přikročit k postižení podle zvýšené trestní sazby, neboť u obou pachatelů je právě jejich recidiva i s přihlédnutím k dalším okolnostem jejich činu určujícím faktorem, proč obžalované postihovat podle zvýšené trestní sazby. Oba pachatelé po výkonu několikaletého trestu odnětí svobody během velmi krátké doby, kdy byli na svobodě, se vůbec nezačlenili do společnosti, naopak vyhledávali společnost jeden druhého, jako tzv. kriminálně závadových osob, ihned po propuštění započali znovu s páčáním stejné trestné činnosti, pro kterou právě vykonali uvedený trest. Předchozí potrestání tak na oba pachatele nemělo prakticky žádný vliv, rozhodně nelze říci, že by působil výchovně. U obou tak musí převládat prakticky jenom represivní složka trestu, musejí být izolováni od zbytku společnosti, jejíž pravidla nejsou ochotni akceptovat.

Je tak třeba ukládat trest odnětí svobody **podle trestní sazby v rozpětí 10,5 – 16 let**. V takovém případě je na místě ukládat **toliko nepodmíněný trest odnětí svobody** (§ 81 odst. 1 a § 84 tr. zákoníku a contrario).

Ke skutečnosti, že pachatelé byli v minulosti ve výkonu trestu odnětí svobody po dobu několika let pro dřívější loupeže, nebude možno přihlédnout jako k obecně přitěžující okolnosti podle § 42 písm. p) tr. zákoníku pro tzv. zákaz dvojího přičítání téže okolnosti ve smyslu § 39 odst. 5 tr. zákoníku. V daném případě totiž byla tato přitěžující okolnost vyčerpána tím, že na jejím základě došlo ke zvýšení trestní sazby podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku.

ad 6.

K projednání věci ve společném řízení podle § 20 odst. 1 a § 21 tr. řádu bude podle § 17 odst. 1 a § 18 odst. 1 tr. řádu věcně a místně příslušný Městský soud v Praze, který věc projedná a rozhodne v senátu (§ 314a odst. 1 tr. řádu a contrario) složeném z předsedy senátu (soudce) a dvou přísedících.

Pro určení příslušnosti soudu jsou určující ustanovení § 13-26 tr. řádu. Proti dvěma obviněným (Josef a Václav) probíhalo společné řízení podle § 20 odst. 1 tr. řádu. Společné řízení koná podle § 21 odst. 1 tr. řádu krajský soud, je-li příslušný konat alespoň o jednom z trestných činů, podle § 21 odst. 2 tr. řádu pak koná takové řízení ten soud, který je příslušný jej konat proti pachateli trestného činu nebo o nejtěžším trestném činu.

Josef i Václav se tří loupežných přepadení dopustili v Praze.

Podle základního zadání byl nejzávažnějším pokus zvláště závažného zločinu loupeže podle § 21 odst. 1, § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, jehož se dopustil Josef.

Podle § 17 odst. 1 tr. řádu první věta koná v prvním stupni řízení o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let (nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest). V daném případě v § 173 odst. 2 tr. zákoníku je stanovena trestní sazba trestu odnětí svobody v rozpětí 5-12 let, tedy o takovém trestném činu má konat řízení v prvním stupni krajský soud. Stejná trestní sazba platí i pro pokus takového trestného činu - § 21 odst. 2 tr. zákoníku. Ustanovení o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku se pro účely určení příslušnosti soudu nezohlední (v daném případě to ale nehraje roli).

Podle § 18 odst. 1 tr. řádu koná řízení soud, v jehož obvodu byl trestný čin spáchán.

Z uvedeného plyne, že o všech trestných činech Josefa a Václava, o nichž se koná společné řízení, bude příslušný konat řízení Městský soud v Praze, který je jediným příslušným soudem, a to na úrovni soudu krajského (srov. též § 12 odst. 4 tr. řádu).

Městský soud v Praze věc projedná a rozhodne v senátu, neboť trestní věci, v nichž je příslušný krajský soud, nikdy nemůže projednat samosoudce (§ 314a odst. 1 tr. řádu a contrario a § 31 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). Senát je přitom složen ze soudce jako předsedy senátu a ze dvou přísedících - § 31 odst. 2 písm. a) zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

ad 7.

Soud může věc nadále projednat za přítomnosti dříve zvoleného obhájce podle § 37 odst. 2 tr. řádu in fine, neboť obžalovaný Josef si dosud nového obhájce nezvolil, nemohl tedy ani oznámit konání hlavního líčení nově zvolenému obhájci, dříve zvolený obhájce je tak povinen obhajobu vykonávat do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce.

V daném případě Josef se zjevně obstrukčním charakterem chtěl oddálit rozhodování soudu v jeho věci, účelově vyčkal se svým oznámením až na den konání hlavního líčení, k němuž byly předvolány všechny osoby, resp. byly o něm vyrozuměny, tak, aby hlavní líčení mohlo proběhnout celé najednou. Josef v den tohoto hlavního líčení oznámil vypovězení plné

moci obhájci, požadoval stanovení lhůty pro zvolení obhájce nového.

Na změnu obhájce má nepochybně právo, soud obviněnému, který nemá obhájce, ač jej mít musí, neboť jde o případ nutné obhajoby - § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. řádu, také má stanovit lhůtu k jeho zvolení a pokud obviněný tuto lhůtu nevyužije, má mu ustanovit obhájce podle pořadníku obhájců vedeného u daného soudu - § 38 odst. 1 tr. řádu, § 39 tr. řádu.

Uvedeným postupem ovšem nemůže obviněný účelově mařit provedení úkonů, které byly již orgány činnými v trestním řízení naplánovány. Jejich postup v případě změny obhájce (k níž sice dosud nedošlo, protože obviněný dosud neoznámil jméno nově zvoleného obhájce, nicméně jde o situaci obdobnou) upravuje § 37 odst. 2 tr. řádu, který má zabránit účelovému oddalování plánovaných procesních úkonů obviněnými jen proto, že změnili svého obhájce. Podle tohoto ustanovení, oznámí-li obviněný změnu obhájce tak, aby obhájce mohl být o úkonu vyrozuměn v zákonem stanovené lhůtě, orgán činný v trestním řízení ode dne doručení takového oznámení vyrozumívá nově zvoleného obhájce. Podle § 37 odst. 2 tr. řádu in fine je pak v opačném případě obhájce předtím ustanovený nebo zvolený, pokud není z obhajování vyloučen, povinen obhajobu vykonávat do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce.

V daném případě pochopitelně soud nemohl vyrozumět nově zvoleného obhájce, neboť obviněný dosud neoznámil, kterého obhájce si pro zastupování nově zvolil, nadto by to ani v opačném případě již nebylo technicky možné, protože obviněný toto oznamoval až během plánovaného procesního úkonu. Proto platí poslední věta § 37 odst. 2 tr. řádu, že dosud zvolený (příp. i ustanovený) obhájce je povinen obhajobu vykonávat až do doby, než nově zvolený obhájce obhajobu převezme, tedy musí se účastnit po celou dobu hlavního líčení, byť mu byla plná moc vypovězena. Zadání totiž neuvádí nic, pro co by obhájce dříve zvolený obviněným Josefem měl být z obhajování vyloučen - k tomu srov. § 37a tr. řádu.